

Det nya Vattensverige – och Europa: Lantbrukarnas och markägarnas syn

Sindre Langaas, sindre.langaas@lrf.se

Struktur

- DEL 1: **Svenskt lantbruk och vattenmiljöfrågorna – en ”recap”**
- DEL 2: **Kunskap i Nya Vatten-Sverige och -Europa**
- DEL 3 **Politik, juridik & styrning i Nya Vatten-Sverige och -Europa**
- Mest om styrning, Östersjöfrågan och vattenförvaltningen, inte särskilt om vattenskydd, växtskydd eller tillsyn

Ambitioner & politik
Miljömålsstyrd
Marknadsstyrd

Marknaden

CAP

Miljökvalitets-
målen

BSAP

Vatten-
direktivet

MSFD

Nitratdirektivet

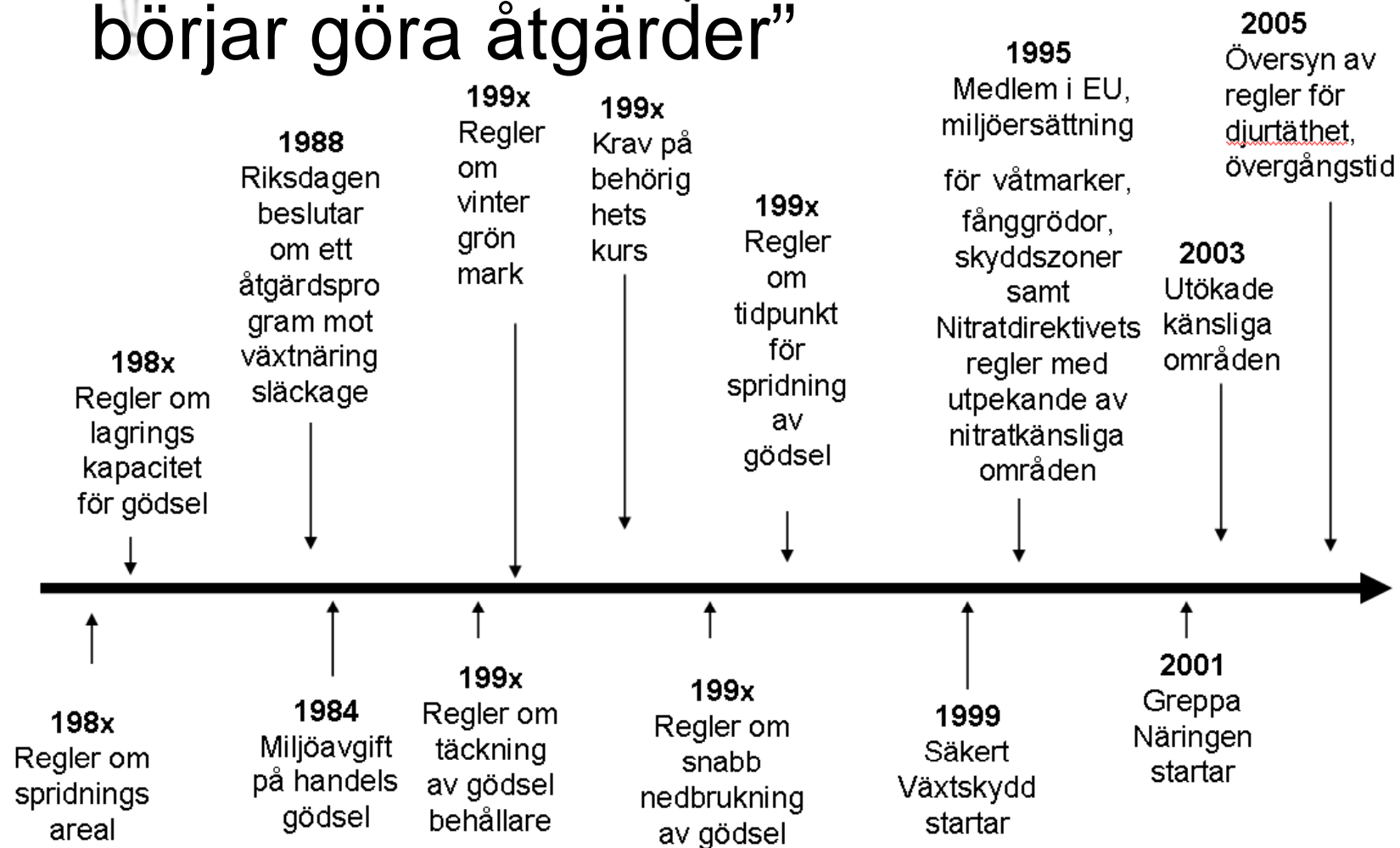
Regler & juridik
Miljöbalken &
SJV föreskrifter

Några ”mått” på svenskt lantbruks engagemang

- Sverige är det land som allokerar mest stöd till riktade vattenmiljöåtgärder inom LBP = stort intresse
- Sverige erbjuder flest riktade vattenmiljöåtgärder
- Ca 7 500 lantbrukare med i Greppa näringen med vatteninriktning (jmf med ca 18 000 i målgruppen)
- LRF engagerat & drivande i internationellt Östersjöprojekt – Baltic Deal - för förbättrad miljörådgivning & minskade växtnäringsförluster runt hela Östersjön
- LRF var den enskilda organisation som hade flest inskickade yttranden på VMs förslag till FVP, ÅP o MKN 2009 > 120
- LRF sitter i princip med i alla vattenråd runt i Sverige där det finns medlemmar
- Ingen annan bondeorganisation i EU har proportionellt så många tjänstemän och förtroendevalda engagerade i vattenmiljöfrågor som LRF

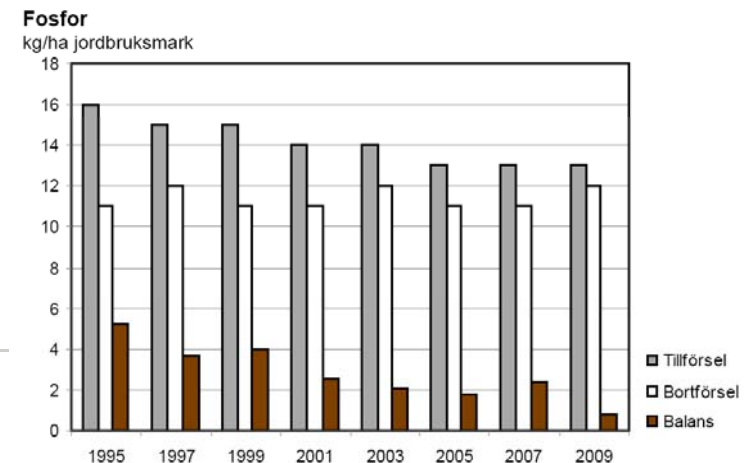
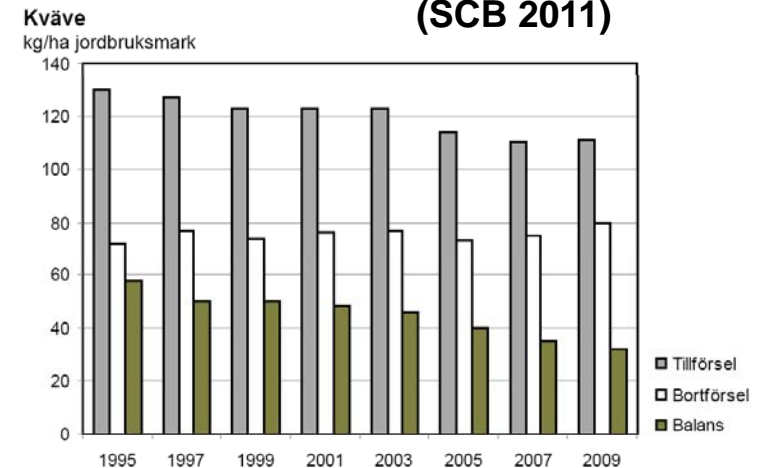
”...nu är det dags att lantbruket börjar göra åtgärder”

Vad har de senaste 20 - 25 årens vattenvårdsarbete i lantbruket lett till?

Kväve- och fosforbalanser för jordbruksmark och jordbrukssektor (SCB 2011)

	Resultat	Källa
N-utlakning	-25 000 ton från 1985 till 2005 (ca 35 % minskning)	SNV
P-förluster	- 9 % från 1995 till 2005	SNV
Ammoniak-emission	- 25 % från 1995 till 2009	SCB

Vad görs konkret nu i Sverige för att minska vattenmiljöpåverkan

- Förbättrad stallgödselslagring och -nyttjande - nya krav inom Nitratdirektivet (2010, 2011, 2012)
- Investeringar motiverade av gårds- och marknadsekonomi, ev med stöd, med växtnäringseffektiviseringseffekter
- Åtgärder finansierade av miljöersättningarna LBP
- Åtgärder finansierade av LOVA- och Havsmiljöanslag
- Åtgärder drivna av bättre kunskap hos bonden kring N och P hantering - Greppa näringen – särskilt satsning i Mälardalen & Gävleborg & Dalarna
- Baltic Deal – Putting best agricultural practises into work – särskilt satsning på miljörådgivning och erfarenhetsutbyte runt Östersjön (Flaggskeppsprojekt Östersjöstrategin)
- Ständig forskning & utveckling rörande teknik och ekoteknik för minskade växtnärdingsförluster

CAP-reformen, förgröningen och vattenmiljöåtgärder

- Olika inslag med inriktning vatten. Några verkar bra, andra mindre bra, finns risk att svenskt lantbrukare som har gått före kommer att förlora på förslaget. Hoppas på att Regeringen jobbar för att undvika detta.
- Ett förslag som LRF bejaktar är förslaget om 30% höjda miljöersättningar för **grupper** av bönder, t ex inom ARO:n

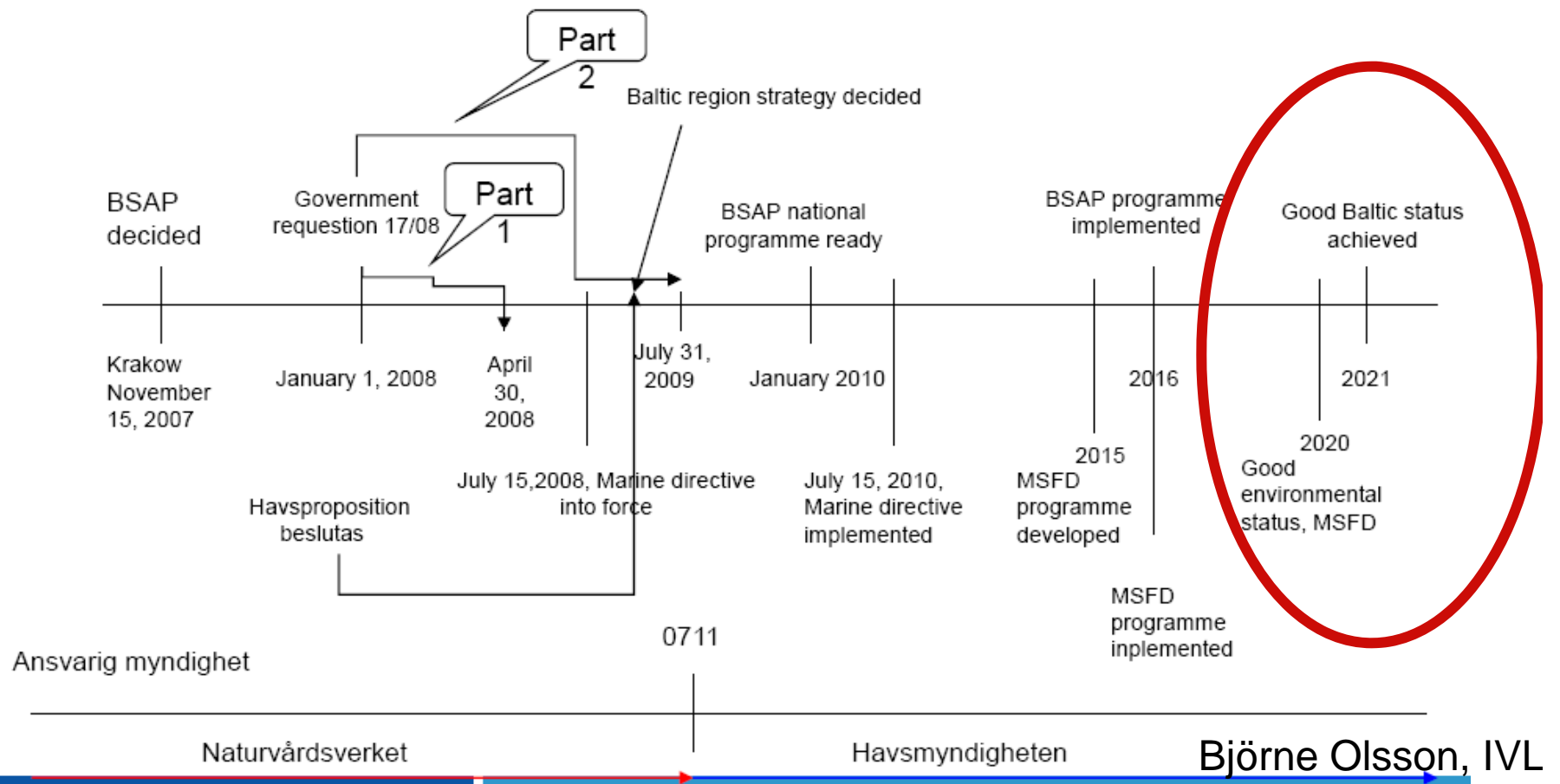

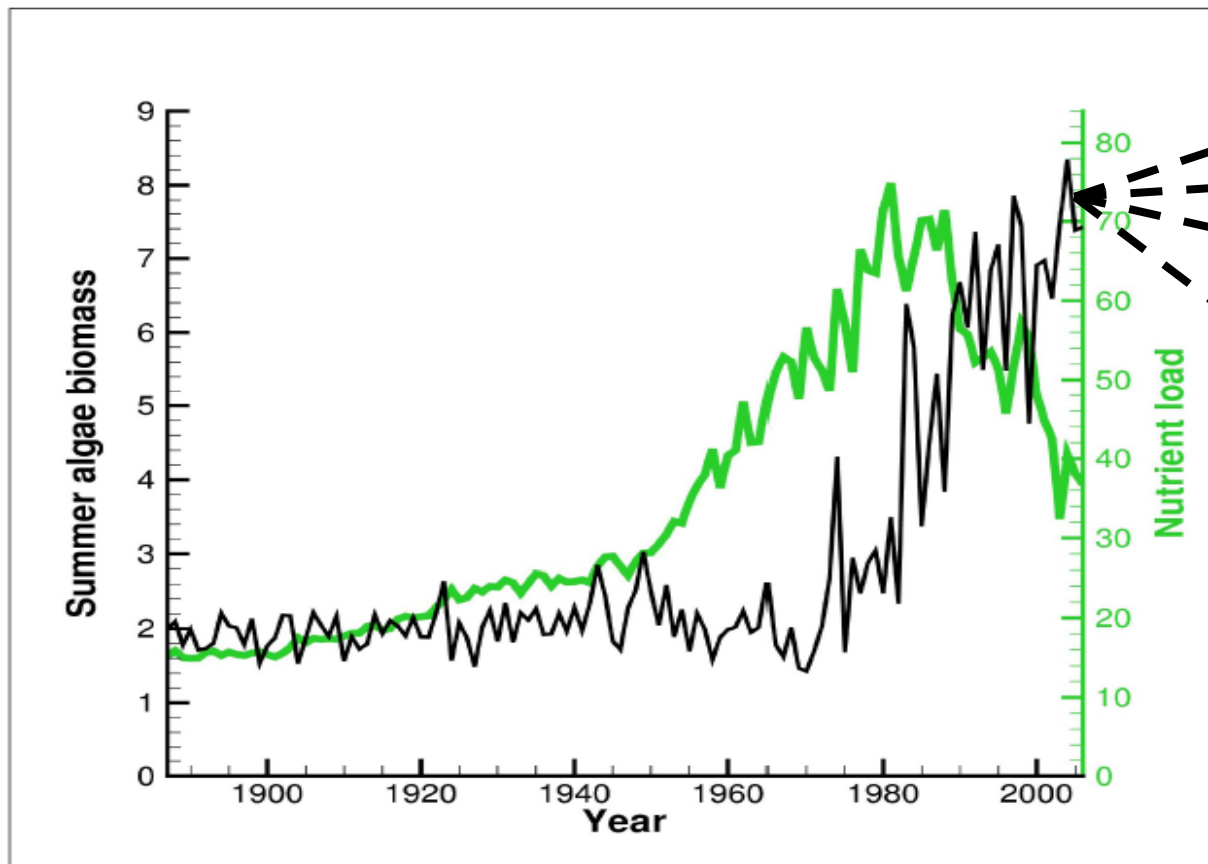
Kunskap i Nya Vatten-Sverige och – Europa: Framtida behov för beslutsstöd

- Vattenmiljöstatus och -trender (fysik, kemi, biologi, ekologi)
- Det som har påverkat, det som påverkar, och sannolik framtida påverkan (produktion, konsumtion, naturliga processer)
  - Det som är åtgärdbart och äger rum på land (verksamheter – teknik/kostnad)
  - Det som är åtgärdbart och äger rum i vattenförekomster eller i havet (fisket, syresättning – teknik/kostnad)
  - Det som är svårligen åtgärdbart (inflödet av saltvatten, klimatet, källor i mark, grundvatten och bottensediment, etc.)
- Styrprocesserna (governance)

Exempel: Kunskapsbehov för att sätta bra* miljö kvalitetsmål för när Östersjön ska uppnå "god ekologisk status"? (BSAP, MSD, Miljömål)

Exempel: Kunskapsbehov för att sätta bra* miljö kvalitetsmål för när Östersjön ska uppnå "god ekologisk status"? (BSAP, MSD, Miljömål)

Bo Gustafsson,
Baltic Nest Institute

Exempel: Kunskapsbehov för att sätta bra* miljö kvalitetsmål för när Östersjön ska uppnå ”god ekologisk status”? (BSAP, MSD, Miljömål)

- Kunskap om extern belastning vs intern belastning för fosfor
  - Finska bukten: Ratio 1:10 enligt ny dr-avhandling
- Kunskap baserat på modellering: När kan Östersjön bli återställt om HELCOM-länderna når BSAPs reduktionsmål till 2016?
  - Nya resultat från MARE NEST: 25 – 50 år
- Kunskap baserat på modellering: När slår dagens och gårdagens åtgärder ut vid utloppen till Östersjön?
- Kunskap om fiskbeståndens påverkan på övergödningen: Hur stark är kopplingen och hur kan fisket accelerera återställandet?
- Kunskap om åtgärder inkl ”åtgärdbarhet” och ”åtgärdspotential”, kostnader och bördefördelning.

Politik, juridik & styrning i Nya Vatten-Sverige

- Riksdag (lagstiftande & övergripande miljöstyrning, nyheterna i miljömålssystemet)
- Regeringen (politiskt styrning och beslutsfattande, internationella avtal, EU-direktiv)
  - Parlamentariska Miljömålsberedningen (politisk "del"-styrning)
- Ny nationell myndighet HaV + div andra myndigheter
- Länsstyrelserna och "VM:arna" inkl vattendelegationer
- Kommunerna (tillsyn, plan och verksamhetsutöver)
- Verksamhetsutöverna, markägarna, svenska konsumenterna, marknaden

Politik, juridik & styrning i Nya Vatten-Sverige

- HaV
  - Bra förutsättningar för mer synergi och konvergens mellan processerna som handlar om övergödning
  - Bra förutsättningar för att arbetet styrs av en ekosystemansats som inkl fiskbestånd
  - Bra förutsättningar för konstruktiv samverkan med "ARO" myndigheter och näringslivsföreträdare då HaVs kompetensområde i främsta rummet rör marina, limniska och ichtyologiska (=fisk) kompetenser

Politik, juridik & styrning i Nya Vatten-Sverige

- För en mer sammanhållen och förtroendeingivande vattenpolitisk styrning tror LRF det vore det klokt om -
  - Beslutsmyndighet i vattendirektivet lyftes från VD till regeringen. (Nytt argument: Skrivelserna från KOM)
  - Vattendirektivets och MSDs ekologiska miljömål förblev miljömål, och de politiska frågorna och avvägningar integrerades bättre med miljömålssystemet (Utgångspunkt: Politiska frågor hanteras lämpligen bäst av politiker, inte tjänstemän/sakkunniga)
  - MMB-strategin "En sammanhållen vattenpolitik" - processen att förbättra besluts- och styrsystemet?

Utmaningar i vatten- och havsmiljöarbetet

- Klimatfrågan – central i EU
- Övergången från HELCOM BSAP till EU MSD – maktbalansfrågan Member State – HELCOM – EU
- Ekosystemansatsbaserat politik och beslutsfattande där fisket & naturliga variationer (=osäkerheter) finns med. Åtminstone i Sveriges agerande.
- Hur få Ryssland att följa EU ländernas ambitioner?
- Få bättre koll på "tröghetsmekanismerna" och fördröjningar i AROn och Östersjön

Nya ledstjärnor i svensk miljöarbete – hur kommer de att anammas?

- Nya Generationsmålet: Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.
- ”Miljömålen ska vara ambitiösa, men möjliga att nå”
- Lena Ek: ”Miljöarbete ska vara roligt, enkelt och lönsamt”